

2449000

2450000

2451000

6637000

6636000

6635000

6634000

6633000

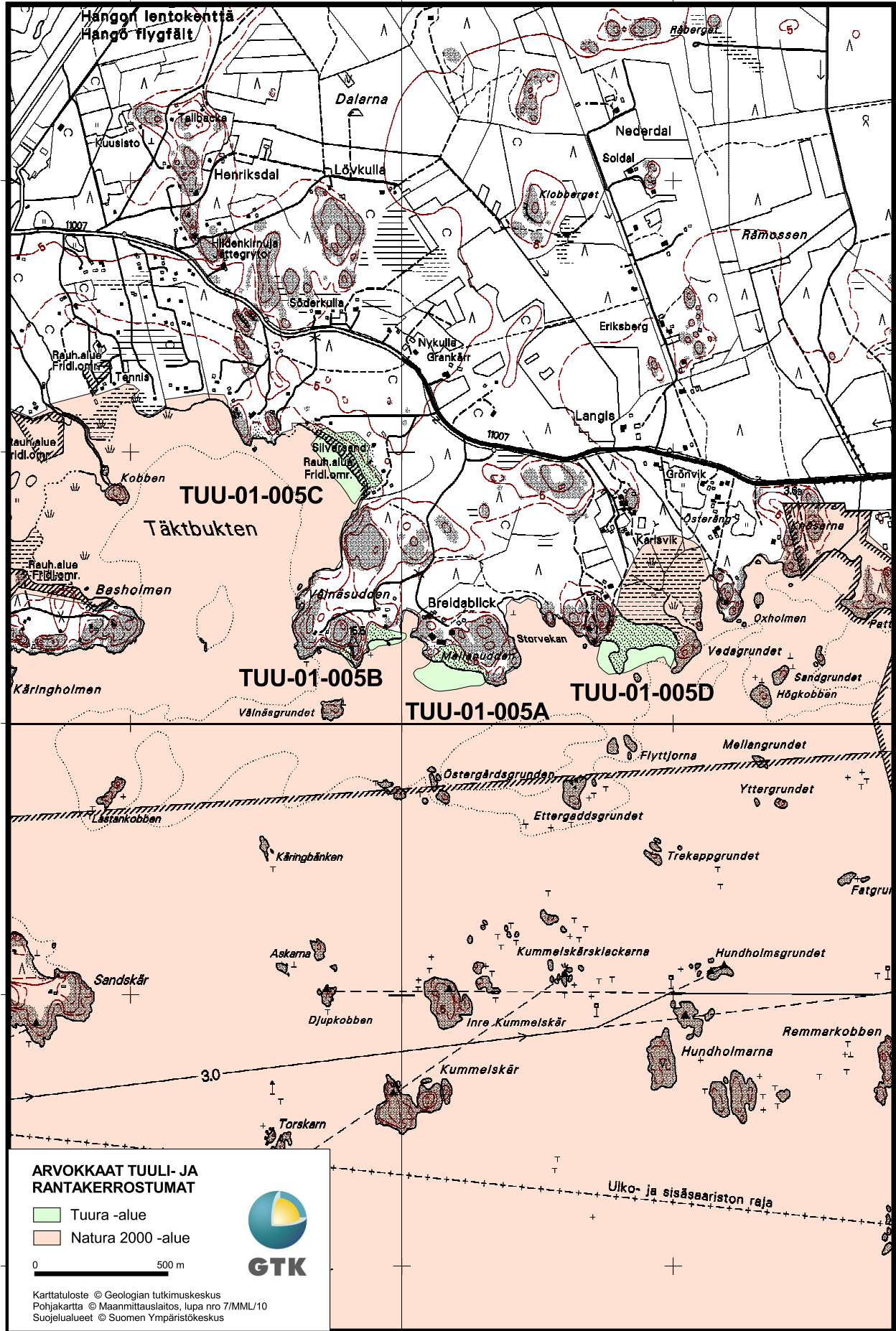
6637000

6636000

6635000

6634000

6633000

2449000

2450000

2451000

BREIDABLICK

Hanko

Tietokantatunnus: TUU-01-005

Arvoluokka: 1

Muodostuma: Tuuli- ja rantakerrostuma

Pinta-ala: 12,2 ha

Korkeus: 5 m mpy.

Karttalehti: 2011 11

Alueen suhteellinen korkeus: 5 m

Muodon suhteellinen korkeus: 3 m

Sijainti: Muodostuma sijaitsee Hangon lentokentän kaakkoispuolella, Täktbuktenin itäpuolella, Breidablickissa, Vålnäsuddenin ja Mellanuddenin niemillä.

Geologia

Breidablickin rantadyynialue sijaitsee Hankoniemellä I Salpausselän eteläosassa, johon mereltä puhaltavat tuulet ovat kasanneet erikokoisia ja erimuotoisia dyynejä. Breidablickin kohde on pienikokoinen Hankoniemien muihin dyynialueisiin verrattuna. Viisi erillistä dyynialuetta rajautuvat eteläosastaan mereen ja rannanpuoleisella osallaan kalliopaljastumiin. Itäisin osa-alue, Vedagrundetin vieressä oleva dyynialue koostuu muutaman metrin korkuisista dyyneistä, joista lähimpänä rantaa oleviin ovat rantavoimat vaikuttaneet. Mellanuddenin niemen dyynialue koostuu kahdesta kolmeen metriä korkeista dyyneistä, jotka keskenään muodostavat kaksi noin 200 metriä pitkää, rannansuuntaista dyynijonoa lännestä itään. Lisäksi aivan rannan tuntumassa on muutama pienikokoinen alkiodyyni. Keskimmäisen dyynialueen dyynikummut ja -selänteet ovat hieman matalampia, ja lähimpänä merta sijaitseviin dyyneihin ovat vaikuttaneet myös rantavoimat. Vålnäsuddenin niemen itäisempi osa-alue on pitkittäisdyyne, jonka ulapalta puhaltaneet tuulet ovat kerrostaneet kalliomuotojen väliin. Läntisin osa-alue, Silversandin kohde on hiekasta koostuva, noin 250 metriä pitkä ja noin metrin korkea rantavalli. Dyyniaines on hiekkaista hietaa/hietaista hiekkaa (raekoko 0,06 - 0,6 mm). Eri dyyneistä otettujen näytteiden raekoostumukset ovat lähes yhteneväiset. Kuitenkin lähinnä rantaa olevien dyynien aineksessa on enemmän hiekkalajitetta (0,2 - 0,6 mm) (Kielosto et al. 1996, Hellemaa 1998, Johansson et al. 2000).

Biologia

Breidablick

Rannan edustalla on vedenalaisia hiekkasärkkiä ja vesirajassa kasvaa meriajokasta (NT) ja rakkolevää. Hiekkaranta on lähes kasviton ja 5–15 m leveä. Rannalla kasvaa merisinappia, merimaltsaa, merisauniota ja rannalta on löydetty myös meriotakilokkia (EN) viimeksi vuonna 2001 ja aiemmin myös merikaalia, morsinkoa ja liuskamaltsaa (Hertta 2010, Lulu-tietokanta). Hiekkaranta vaihettuu 5 m leveään alkiodyynivyöhykkeeseen, jossa on muutamia rantavehnan muodostamia alkiodyynejä.

Rantaa reunustaa kaksi rinnakkaista suurempaa dyyniä. Ne ovat lähinnä valkoisia dyynejä ja vyöhyke on poikkeuksellisen leveä. Dyynejä vallitsevat tiheähköt rantavehna- ja kasvu- ja niiden seassa kasvaa muutama kymmenen rantakauratupasta (EN), sarjakeltanoa ja merinätkelmää. Dyynien välisessä painanteessa on pienialaisesti harmaata dyyniä pieninä laikkuina. Jäkälävaltaista harmaata dyyniä on myös metsänrajan tasaisimmilla harjanteilla. Harmaalla dyynillä kasvaa lisäksi sarjakeltanoa ja hietikkonataa (NT). Avoin dyynialue rajautuu mantereeseen puolelta enimmäkseen kalliialueeseen, hyvin pienialaisesti puustoiseen mäntyvaltaiseen dyyniin ja talon luona lentopallokenttään. Puustoisella dyynillä kasvaa männyn lisäksi vähän tervaleppää, nuoria haapoja ja pihlajia. Dyynin aluskasvillisuutta peittävät kanerva, variksenmarja, metsälauha, hietakastikka, kangasmaitikka ja isomaksaruoho.

Vålnäsudden

Itäosan dyyni rajoittuu lännestä kallioon ja idästä se nousee osittain kallioisen niemen takaosan päälle. Hiekka lentää vielä kallioisen niemenkin yli tehden lahteen noin 20 m pitkän ja 5 m leveän veden päällisen särkän. Kallio on jäkäläinen. Hiekkaranta on lähes kasviton ja valkoisen dyynin edustalla on suola-arhon muodostamia aika pieniä alkiodyynimättäitä ja merisinappia. Vesirajan tuntumassa on kapea, pieni ja epäyhtenäinen eloperäinen rantavalli. Rannalla on myös kasvanut 2001 yksi uhanalainen meriotakilokki (EN) (Hertta 2010). Valkoisella dyynillä rantavehnan seassa kasvaa vähän suola-arhoa, merinätkelmää ja juolavehää. Paikoin polkujen kohdalla on tuulipurtoja ja takamaastoon kasautuneita valjeja.

Tasaisemmalla harmaalla dyynillä kasvaa rantavehnan lisäksi runsaasti punanataa, jonkin verran juolavehää ja jokunen merisinappi. Metsänrajassa on kangasajuruohoa (NT) ja poronjäkäliä. Rantakauraa (EN) kasvaa harmaan dyynin itäosassa enintään 5 m levyisellä alueella lähes kallion tyveltä lähtien. Kallion länsijuurella on runsaasti juolavehää 3 m levyisellä kaistaleella ja myös rikkakasveja kuten tahmavillakkoa, lisäksi kangasajuruohoa ja suomenlahdenkohokkia. Dyynivallilla on lisäksi muutama mänty ja itäosassa laajahko kurtturuusukasvusto.

Puustoinen dyyni on edustavimmillaan länsiosassa. Itäosassa dyyni rajoittuu kesämökin pihapiiriin. Järeimmät männyt

ovat noin 40 cm paksuisia ja kilpikaarnaisia. Puiden välissä on osin kulutuksesta johtuen deflaatiopintaa. Dyyneillä, etenkin syvemmällä metsässä on laajoja poronjäkäläkasvustoja, sianpuolaa, variksenmarjalaikkuja ja länsiosassa suhteellisen runsaasti kangasajuruohoa. Lähempänä merta on enemmän punanataa.

Välнасuddenin erillinen länsiosa sijaitsee kallioiden välissä ja tuuli on tuivertanut hiekat rinnettä ylös harjannemaisesti lähes kallion laelle asti, tuulipurtojen sijaitessa kallion kupeilla. Hiekkaranta on loivahko, noin 10 m leveä ja lähes kasviton. Rannalla on lentopallokenttä, joka on edesauttanut hiekan lentämistä rinteeseen. Hiekkarannan yläpuolella on noin 3 m leveä alkiodyynivyöhyke, jossa kasvaa vähän rantavehnnää, merisinappia ja suola-arhoa. Rannalla on havaittu myös meriotakilokkia (EN) ja merikaalia vuonna 2001 (Lulu-tietokanta, Hertta 2010). Valkoinen dyyini nousee jyrkästi ylöspäin rannasta kallioiden väliin peittäen mm. puolittain rinteeseen vedetyn soutuveeneen. Vyöhykettä vallitsee rantavehnnä. Valkoisen dyyinin yläosassa on jo vähän haapoja ja yksittäisiä mäntyjä. Puustoista dyyiniä vallitsee haavikko ja aluskasvillisuutta hietakastikka. Alemmilla reunoilla, kallioiden kupeessa on mustikkamättäitä. Osin puiden tyvet ovat peittyneet hiekkapatjan alle ja keskiosassa on kasvitonta dyynipintaa.

Silversand

Loivasti kohoava dyyini on noin puolen metrin korkuinen, ja hiekka on hieman karkean tuntuista. Alue rajoittuu luoteesta laajaan ruovikkoon. Luoteispää on myös vähän epämääräinen luoteisimmalle rantapolulle asti, joka puhkaisee dyyinin noin 5 m leveydeltä. Tästä kaakkoon alkaa dyyinin edustavin osa. Dyynivalli on jonkin verran rantavoimien kuluttama. Kaakkoispäästä dyynivalli muuttuu deflaatiopintalaikkuseksi kasvillisuudeksi ja dyyneillä kasvaa pari varttunutta laaja- ja tyvioksaista mäntyä. Dyynit ovat myös enemmän jäiden tai aallokon kuluttamia. Kaakkoispäästä hiekkaranta vaihtuu suoraan puustoiseksi dyyniksi ja rajoittuu eroosioituneeseen hiekkarantaan. Mökkien kohdalla, dyynivallin takana on laajoja deflaatiopainanteita kulutuksen johdosta.

Hiekkaranta on kasviton ja rannassa, rantaviivalla on hyvin leväinen eloperäinen rantavalli. Alkiodyynit ovat heikosti kehittyneet ja ne lähes puuttuvat. Niitä sitovat lähinnä merinätkelmä, hietikkosara (NT) ja rantavehnnä. Valkoinen dyyini on vahvasti rantavehnnän vallitsema. Seassa kasvaa vähän edellisiä lajeja ja pari meriotakilokkia (EN). Harmaalla dyyneillä rantavehnnän seassa kasvaa mm. hietikkosaraa, runsaahkosti punanataa, juolavehnnää, yksittäin merikaalia, metsänrajassa kangasajuruohoa (NT) ja takarajalla joitakin sammal- ja jäkäläkasvustoja sekä yksittäisiä maksaruohoja. Vyöhyke rajoittuu aika suorasti puustoiseen dyyniin. Dyyneillä elelee myös uhanalainen (VU) kupokiitäjäinen (Hertta 2010).

Harvapuustoinen dyyini koostuu edustavasta, varttuneesta rantamänniköstä. Järeimmät kilpikaarnamännyt ovat 50 cm paksuja. Paikoin rantapuiden välissä on laajoja deflaatiolaikkuja, osin kulutuksen johdosta. Lähempänä rantaa puiden ympärillä on vielä jonkin verran rantakasveja, ja kauempana on jo normaalimpaa kuivan kankaan kasvillisuutta muodostuen sianpuola-, puolukka-, variksenmarjavarvikosta ja sammal- ja poronjäkälälaikuista. Hieman syvemmälle mentäessä puusto tihenee ja mäntyjen sekaan tunkee joitakin koivuja ja yksittäisiä kuusia. Samoin aluskasvillisuus muuttuu yhtenäisemmäksi, varvikkolaikkuseksi jäkäläköksi.

Vedagrundet

Rantaviiva mutkittelee ja edustalla on pieniä vedenpäällisiä särkkiä noin 100 m levyisellä kaistalla. Lännessä särkät kurottuvat vielä ulommaksi. Idästä alue rajoittuu kallioniemeen ja lännessä osin pihapiiriin, kalliolle puhaltaneeseen hiekkavalliin ja kallioon. Pohjoisessa rajana on niemelle menevä tie, jonka alue ylittää keskikohdasta hiekkamaannoksen rajalle.

Hiekkaranta on käytännössä kasviton. Sille on tosin kasautunut enimmäkseen rakkolevästä muodostuneita matalia, parhaimmillaan noin 7 m leveitä eloperäisiä rantavalleja. Näitä valjeja on osin poistettu etenkin itäosasta. Rannalle on itäosasta myös ajettu traktorilla ehkä juuri rannan putsamisen takia. Hiekkaranta vaihtuu suoraan valkoiseen dyyniin ja alkiodyyneihin puuttuvan, joka voi johtua myös rannan kesäaikaisesta, paikallisesta uimarantakäytöstä. Hiekkarannalla on havaittu (EN) meriotakilokki viimeksi vuonna 2001 (Hertta 2010).

Valkoinen dyyini on itäosasta kapea ja vallimainen, länsiosasta dyyini levenee muuttuen hieman epämääräisemmäksi ja aivan länsiosassa dyynihäntä kääntyy sisämaahan päin, johtuen ehkä rantavallin lanaamisesta 10–15 m pituudelta mökin pihapiirissä. Rantadyynin laki nousee enintään 2 metriä merenpinnasta. Rantavehnnävaltaisella dyyneillä kasvaa lisäksi uhanalaista (EN) rantakauraa, suola-arhoa ja sarjakeltanoa sekä punanataa. Rantavehnnäkasvusto vaihtuu hieman epäyhtenäisesti hiekkarantaan. Itäosassa rantavallin päällä ja suojasivulla on harva, 3–5 m leveä järviruokokasvusto rantavehniän välissä. Vallilla kasvaa myös yksi, puumainen koivu. Valkoinen dyyini vaihtuu harmaaseen valliin suojasivun yläosassa.

Rantavallin takaa dyynit ovat epämääräisesti ja epäsäännöllisesti kumpuilevia. Alueelta on kuitenkin havaittavissa neljä peräkkäistä valliä. Länsiosassa harmailla dyyneillä on pieniä deflaatiopainanteita, johtuen ehkä kulutuksesta. Itäosa on selkeäpiirteisen vallin takaa enemmän kasvillisuuden sulkema. Harmaan dyyinin länsiosassa kasvaa runsaasti heikosti tähkivää rantavehnnää ja pieni kasvusto rantakauraa. Hiekkavaltaita pohjakerrosta laikuttavat

sammalkasvustot. Laikuissa kasvaa seinäsammalta, kynsisammalia, kulosammalta, pieniä hietikkotierasammalkasvustoja, niukasti poronjäkäliä, torvijäkäliä ja hirvenjäkäliä. Itäosa on ruohoisempi ja sammaleisempi, ja rantavehnnää on vähemmän. Edellä mainittujen yleisten lajien lisäksi kasvaa keltamataraa, hietakastikkaa, maitohorsmaa, pietaryrttiä ja jonkin verran mm. isomaksaruohoa ja merinätkelmää. Harmaan dyynin takarajalla, useassa kohtaa on useamman neliön kangasajuruohokasvustoja (NT), enemmän poronjäkälää ja laajoja hietikkosarakasvustoja (NT). Harmaalla dyynillä on myös hieman järviruokoa, maitohorsmaa ja länsirajalla pieni orjanruusukasvusto ja muualla pari pientä kurturuusukasvustoa. Dyynillä on lisäksi muutamia pieniä mäntyjä ja yksi iso raita. Uhanalaisista hyönteisistä dyyneiltä on löydetty kangasajuruoholta ajuruohosulkanen (NT), isoarokoisa (EN), nunnakirjokoisa (EN), pikkuarokoisa (EN) ja verikirjokoisa (EN), hiekalta liivapimikkä (EN), pulskasantainen (VU) ja täpläantikainen (NT/RT) (Hertta 2010).

Puustoisella dyynillä, alueen takarajalla mäntyjen ja koivujen alla kasvaa runsaasti variksenmarjaa, puolukkaa, metsälauhaa ja pohjakerros on seinäsammalvaltainen. Länsiosassa, ilmeisesti rantavallin puuttumisen takia kalliolle on kinostunut hiekkaa 10 m leveydeltä. Tällä hiekkavallilla kasvaa muutaman männyn ja katajan lomassa pari kanervamätästä, hietikkotierasammalta ja metsälauhaa.

Maisema ja muut arvot

Dyynialueella on nähtävissä ihmistoiminnan jälkiä. Ranta-alueita käytetään läheisen kesäsiirtolan ja muun loma-asutuksen uimarantoina. Itäisimmän osan rajauksen ulkopuolella on venesatama. Dyynialueet erottuvat kumpareina lähinnä vain mereltä ja rantaviivalta, ja alueelta avautuu luonnonkaunis merinäkyvä. Alueen eteläosa kuuluu Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualueen Natura-alueeseen (FI0100005).

Kirjallisuus:

Hellemaa, P. 1998. The development of coastal dunes and their vegetation in Finland. *Fennia* 176 (1), 111-221.

Johansson, P., Sahala, L. & Virtanen, K. 2000. Rantamerkit, tuulikerrostumat ja moreenimuodostumat geologisina luontokohteina. Tutkimusraportti 151. Geologian tutkimuskeskus, Espoo. 76 s.

Kielosto, S., Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1996. Hangon ja Perniön kartta-alueiden maaperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000 : maaperäkarttojen selitykset. Karttalehdet 2011 ja 2012. 104 s. Geologian tutkimuskeskus.

Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointi -tietokanta (LULU). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Ympäristöhallinnon eliötietojärjestelmä (Hertta). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

BREIDABLICK

Hangö

Databaskod:	TUU-01-005	Värderklass:	1
Formation:	Vind- och svallavlagring	Areal:	12,2 ha
Höjd:	5 m ö.h.	Kartblad:	2011 11
Områdets relativa höjd:	5 m		
Formationens relativa höjd:	3 m		

Läge: Formationen ligger på sydöstra sidan om Hangö flygplats, öster om Tåktbukten, i Breidablick, på Vålnäsudden och Mellanudden.

Geologi

Breidablicks stranddynområde ligger på Hangö udd i den södra delen av Första Stängselåsen dit havsvindarna har hopat dyner av olika storlek och form. Objektet Breidablick är litet jämfört med de andra dynområdena på Hangö udd. De fem enskilda dynområdena gränsar i sina södra delar till havet och på strandsidan till bergblottningar. Det östligaste delområdet, dynområdet vid Vedagrundet, består av dyner som är några meter höga, av vilka de som är närmast stranden har påverkats av strandkrafterna. Mellanuddens dynområde består av två till tre meter höga dyner som tillsammans bildar två cirka 200 meter långa dynräckor i strandens riktning från väst till öst. Dessutom finns alldeles nära stranden några små embryonala dyner. Det mellersta dynområdets dynhöjder och -ryggar är något lägre, och dynerna närmast havet är också påverkade av strandkrafterna. Vålnäsuddens östligare delområde är en transversaldyn som vindarna från öppna havet har avsatt mellan bergsformationerna. Det västligaste delområdet, objektet Silversanden, är en cirka 250 m lång och cirka en meter hög strandvall. Dynmaterialet är sandig mo/moartad sand (kornstorlek 0,06 - 0,6 mm). Kornsammansättningarna i proven från olika dyner är nästan lika. I dynerna närmast stranden finns det dock mera sand (0,2 - 0,6 mm) (Kielosto et al. 1996, Hellemaa 1998, Johansson et al. 2000).

Biologi

Breidablick.

Framför stranden finns undevattenssandrev och i vattenbrynet växer bandtång (NT) och blåstång. Sandstranden är nästan vegetationsfri och 5 - 15 m bred. På stranden växer strandsenap, strandmålla, kustbaldersblå och på stranden har också påträffats sodaört (EN) senast år 2001 och tidigare också strandkål, vejde och flikmålla (Hertta 2010, databasen Lulu). Sandstranden övergår i en 5 m bred zon av embryonala dyner där det finns några embryonala dyner bildade av strandråg.

Stranden kantas av två parallella större dyner. De går närmast att beskriva som vita dyner och zonen är exceptionellt bred. Dynerna domineras av rätt täta bestånd av strandråg, men bland strandrågen växer ett tiotal sandrörstuvor (EN), flockfibbla och strandvial. I svackan mellan dynerna finns ett litet område med små fläckar av grå dyn. Lavdominerad grå dyn finns också på de jämnaste åsarna vid skogsbrynet. På den gråa dynen växer dessutom flockfibbla och sandsvingel (NT). Det öppna dynområdet gränsar på fastlandssidan för det mesta till ett bergsområde, till mycket små delar till en trädbevuxen talldominerad dyn och vid huset till en volleybollplan. På den trädbevuxna talldominerade dynen växer dessutom lite klibbal och unga aspar samt rönнар. Dynens undervegetation domineras av ljung, kråkbär, kruståtel, bergrör, ängskovall och käringkål.

Vålnäsudden

Den östra delens dyn gränsar i väst till berg och i öst stiger den upp på den bakre delen av den klippiga udden. Sanden flyger till och med över udden och bildar ett cirka 20 m långt och 5 m brett rev ovanför vattenytan i viken. Klippan är täckt av lavar. Sandstranden är nästan vegetationsfri och framför den vita dynen finns rätt små embryonala dyntuvor bildade av saltarv och dessutom strandsenap. Nära vattenbrynet finns en smal och oenhetlig organisk driftvall. På stranden har år 2001 också vuxit ett exemplar av den hotade sodaörten (EN) (Hertta 2010). På den vita dynen växer lite saltarv, strandvial och kvickrot bland strandrågen. Vid stigarna finns ställvis deflationshålor och vallar som hopats längre borta i terrängen.

På den jämnare gråa dynen växer förutom strandråg också rikligt med rödsvingel, lite kvickrot och enstaka exemplar av strandsenap. I skogsbrynet finns backtimjan (NT) och renlavar. I den gråa dynens östra del växer sandrör (EN) på ett högst 5 m brett område som börjar nästan från bergets fot. Vid bergets västra fot finns rikligt med kvickrot på en 3 m bred remsa och dessutom ogräs, till exempel klibbkorsört, och dessutom backtimjan och finnglim. På dynvallen finns också några tallar och i den östra delen ett rätt stort bestånd av vresros.

Den trädbevuxna kustdynen är mest representativ i den västra delen. I den östra delen gränsar dynen till en sommarstugas gårdspan. De grövsta tallarna är cirka 40 cm tjocka och har sköldbark. Mellan träden förekommer deflationsyta som delvis uppkommit av slitage. På dynen, i synnerhet djupare i skogen, finns vidsträckta bestånd av

renlav, mjölon, fläckar av kråkbär och i den västra delen rätt rikligt med backtimjan. Närmare havet finns mera rödsvingel.

Vålnäsuddens skilda västra del ligger mellan bergen och vinden har blåst sanden upp för sluttningen till en åsrygg nästan till bergets krön samtidigt som det finns deflationshål på bergets sidor. Sandstranden är tämligen flack, cirka 10 m bred och nästan vegetationsfri. På stranden finns en volleybollplan som medverkat till att sand har hopats på sluttningen. Ovanför sandstranden finns en cirka 3 m bred zon av embryonala dynen där det växer lite strandråg, strandsenap och saltarv. På stranden har år 2001 också påträffats sodaört (EN) och strandkål (databasen Lulu, Hertta 2010). Den vita dynen stiger brant uppåt från stranden mellan klipporna och täcker bland annat hälften av en roddbåt som dragits upp på sluttningen. Zonen domineras av strandråg. På den vita dynens övre del finns redan lite aspar och enstaka tallar. Den trädbevuxna dynen domineras av ett aspbestånd och undervegetationen av berggrör. På de lägre kanterna vid bergen finns blåbärstuvor. Trädens baser har delvis begravts under ett täcke av sand och i den centrala delen finns vegetationsfri dymta.

Silversand

Den långsamt stigande dynen är nästan livlös och ungefär en halv meter hög. Sanden verkar något grov. Området gränsar i nordväst till ett vidsträckt vassbestånd. Den nordvästra ändan är också något diffus ända till den nordvästligaste strandstigen som klyver dynen på en bredd av cirka 5 m. Härifrån till sydost börjar dynens mest representativa del. Dynvallen har i någon mån slitits av strandkrafter. I den sydöstra ändan övergår dynvallen i vegetation med fläckvisa deflationsytor. På dynen växer också ett par mogna grovbasiga tallar som har basgrenar. Dynerna är också mera slitna av is eller vågor. I den sydöstra ändan övergår sandstranden direkt i trädbevuxen kustdyn och gränsar till den helt eroderade sandstranden. Vid stugorna, bakom dynvallarna, finns vidsträckta deflationsytor som uppstått på grund av slitage.

Sandstranden är vegetationsfri och på stranden i vattenbrynet finns en mycket algdominerad organisk driftvall. De embryonala dynerna är svagt utvecklade eller saknas nästan helt. De binds främst av strandvial, sandstarr (NT) och strandråg. Den vita dynen är kraftigt dominerad av strandråg. Bland strandrågen växer lite av de ovannämnda arterna och ett par sodaörtsexemplar (EN). På den gråa dynen, bland strandrågen växer bl.a. något mera sandstarr, rätt rikligt med rödsvingel, kvickrot, enskilt strandkål, i skogsbrynet backtimjan (NT) och vid den bakre gränsen några moss- och lavbestånd samt enstaka fetbladsväxter. Zonen gränsar rätt direkt till den trädbevuxna dynen. På dynen trivs den hotade (VU) kullerlöparen (Hertta 2010).

Den glest trädbevuxna dynen har en representativ och mogen strandtallskog. De grövsta tallarna med sköldbark är 50 cm tjocka. Mellan strandträden finns ställvis stora deflationsytor, delvis uppkomna av slitage. Närmare stranden, runt träden, finns ännu lite strandväxter och längre borta redan mera normal växtlighet för en torr moskog bestående av mjölon, lingon, kråkbärsris och moss- och renlavsfleckar. Något djupare in i trädbeståndet växer träden tätare och några björkar och enstaka granar tränger in bland tallarna. Samtidigt ändras undervegetationen till en mera enhetlig risfläckad lavväxtlighet.

Vedagrundet

Strandlinjen är slingrande och framför den finns små sandrev som stiger över vattenytan, på en remsa på cirka 100 m. I väster sträcker sig reven ännu längre utåt. I öster gränsar området till en klippudde, i väster dels till en gårdsplan, dels till en sandvall som blåst upp på en klippa och dels till ett berg. I norr utgörs områdets gräns av vägen till udden. Området korsar vägen på mitten och sträcker sig till sandjordmånens gräns.

Sandstranden är i praktiken vegetationsfri. På den har dock samlats låga organiska driftvallar som främst består av blåstång och är upp till cirka 7 m breda. Vallarna har delvis avlägsnats i synnerhet från den östra delen. Från den östra delen har man kört med traktor på stranden, möjligtvis i syfte att putsa den. Sandstranden övergår direkt i vit dyn och de embryonala dynerna saknas, vilket också kan bero på att stranden sommartid används som lokal simstrand. På sandstranden har påträffats (EN) sodaört senast år 2001 (Hertta 2010).

Den vita dynen är i sin östra del smal och vallformad, i den västra delen blir dynen bredare och något mer diffus och alldeles i den västra ändan svänger sig dynens svans mot inlandet, möjligen på grund av att strandvallen har sladdats på ett avsnitt på 10 - 15 m på stugans gård. Stranddynens krön höjer sig högst 2 m från havsytan. På den strandrågdominerade dynen växer dessutom det hotade (EN) sandröret, saltarv och flockfibbla samt rödsvingel. Strandrågsbeståndet övergår något oregelbundet i sandstrand. I den östra delen finns det på strandvallen och på dess skyddade sida ett glest, 3 - 5 m brett vassbestånd bland strandrågen. På vallen växer också en björk stor som ett träd. Den vita dynen övergår i grå vall i den övre delen av den skyddade sidan.

Bakom strandvallen är dynerna diffust och oregelbundet kuperade. I området kan dock urskiljas en serie av fyra vallar. I den västra delen finns på de gråa dynerna små deflationssänkor, möjligen uppkomna av slitage. Den östra delen är bakom den tydligt tecknade vallen mera slutet av vegetation. I den gråa dynens västra del växer rikligt med

strandråg och ett litet bestånd av sandrör. Det sanddominerade bottenskiktet har inslag av mossfläckar som består av väggmossa, kvastmossor, brännmossa, små bestånd av sandraggmossa, knappt av renlav, bägarlavar och islandsalavar. Den östra delen är mera ört- och mossbevuxen och det finns mindre strandråg. Förutom de ovannämnda allmänna arterna växer här gulmåra, bergrör, duntrav, renfana och bl.a. lite käringkål och strandvial. Vid den gråa dynens bakre gräns finns på flera ställen backtimjanbestånd (NT) på flera kvadratmeter, mera renlav och vidsträckt sandstarrsbestånd (NT). På den gråa dynen finns också lite vass, duntrav och på den västra gränsen ett litet bestånd av nyponros och på andra ställen ett par vresrosbestånd. På dynen finns dessutom några små tallar och en stor sälg. Av de hotade insekterna har man på dynerna påträffat på backtimjan radsprötat timjanfjädermott (NT), rakbandat timjansmott (EN), gördelljusmott (EN), krokbandat timjansmott (EN) och blodrött ljusmott (EN), på sanden slät sandsvampbagge (EN), kustsandkryppare (VU) och tvåfläckig snabbagge (NT/RT) (Hertta 2010).

På den trädbevuxna kustdynen, vid områdets bakre gräns, växer talrikt med ekorrbär, lingon och kruståtel under tallarna och björkarna, och bottenskiktet domineras av väggmossa. I den västra delen har sand hopats till drivor på ett 10 m brett område, uppenbarligen på grund av att en strandvall saknas. På denna sandvall växer ljungtuvor, sandraggmossa och kruståtel bland några tallar och enar.

Landskap och andra värden

På dynamrådet ser man tecken på mänsklig verksamhet. Strandområdena används som simstränder för den närliggande sommarkolonin och annan fritidsbebyggelse. Utanför den östligaste delens gräns finns en båthamn. Dynamrådena skiljer sig som höjder nästan bara från havet och strandlinjen och från området öppnar sig en naturskön havsutsikt. Områdets södra del hör till Natura-området i de skyddsvärda marina områdena i Ekenäs och Hangö skärgård och Pojoviken (FI0100005).

Litteratur:

Hellemaa, P. 1998. The development of coastal dunes and their vegetation in Finland. *Fennia* 176 (1), 111-221.

Johansson, P., Sahala, L. & Virtanen, K. 2000. Rantamerkit, tuulikerrostumat ja moreenimuodostumat geologisina luontokohteina. Tutkimusraportti 151. Geologian tutkimuskeskus, Espoo. 76 s.

Kielosto, S., Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1996. Hangon ja Perniön kartta-alueiden maaperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000 : maaperäkartojen selitykset. Karttalehdet 2011 ja 2012. 104 s. Geologian tutkimuskeskus.

Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointi -tietokanta (LULU). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Ympäristöhallinnon eliötietojärjestelmä (Hertta). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

TUU-01-005, Vålnäsudden edustalla, Breidablick taustalla. Kuva: Jari Teeriaho, (c) SYKE 2011.